Journal for Developing the Social and Community, 12 (2), 499-518 : May-August 2025
(สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

Model local regulations to protect the rights of folk philosopher

Boonchana Yeesarapat
Rajabhat Maha sarakham University.
E-mail: boon2021@gmail.com

Received	Reviewed	Revised	Accepted
31/07/2025	09/08/2025	18/08/2025	22/08/2025

Abstract

Background and Aims: The research study on the prototype local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher has the following objectives: 1) to study the concepts and principles related to the prototype local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher 2) to study and compare laws, both foreign and domestic, related to the prototype local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher 3) to study and analyze problems in the formulation of the prototype local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher 4) to develop a prototype local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher.

Methodology: This research is qualitative, using documentary research, including a study of primary document data, including international environmental law, foreign law, and Thai law, as well as secondary documents, including textbooks, laws, research reports, journal articles, seminar documents, electronic media articles and books, etc. In addition, field research will be conducted, including in-depth interviews with 15 people, focus group discussions with 25 people, and listening to opinions with 50 people, in order to develop a model local ordinance to protect the rights and benefits of local scholars.

Results: The research findings indicate that: 1) Local government organizations play an important role in promoting the concepts of folk philosopher and local wisdom, knowledge management, human rights, social and cultural capital, indigenous community rights, participation, decentralization, human dignity protection, and benefit-sharing rights management, in line with the roles and responsibilities of local government

organizations in concrete local development. 2) International law, national law, and domestic law play a role in promoting and protecting the rights of folk philosopher in various aspects, including community rights, decentralization, cultural conservation, and intellectual property protection. These are essential foundations for promoting local regulations to protect local wisdom sustainably and fairly. 3) The lack of integration of human rights and community rights concepts in the process of drafting local regulations addresses the lack of integration of the concepts of human rights and community rights in the process of drafting local regulations. The wisdom of folk philosopher should not simply be viewed as "cultural objects," but should also be recognized as "cultural rights," which knowledge owners have the right to protect, control, and transmit in their own ways. Establishing a model local ordinance to protect the rights and benefits of folk philosopher is a valuable effort to strengthen the sustainability of the cultural roots of Thai society. However, structural problems persist. Both in terms of law, implementation mechanisms, participation systems and understanding of rights 4) The preparation of a model local ordinance to protect the rights of folk philosopher has regulations in the following areas: general section, committee for protecting the rights of folk philosopher, powers and duties of the committee for protecting the rights of Folk philosopher, procedures for protecting the rights of folk philosopher, rights of folk philosopher, powers and duties of local administrative organizations in protecting the rights of folk philosopher, penalties and appeals.

Conclusion: The development of model local ordinances to protect the rights of folk philosopher creates a platform for genuine public participation. Therefore, protecting the rights of folk philosopher is not solely the responsibility of any one individual, but rather a shared responsibility of the government, the public, and the community, to elevate local wisdom as a foundation for sustainable development in Thai society.

Keyword: Local Regulations; Protect the Rights; Folk Philosopher

Journal for Developing the Social and Community, 12 (2), 499-518 : May-August 2025
(สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

บุญชนะ ยี่สารพัฒน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อีเมล: boon2021@gmail.com

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การศึกษาวิจัยเรื่องข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน 2) เพื่อศึกษากฎหมายและเปรียบเทียบกฎหมาย ทั้งกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน 3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน 4) เพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ระเบียบวิธีการศึกษา: การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ได้แก่ การศึกษาวิจัยข้อมูลที่เป็นเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทย รวมทั้งเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา กฎหมาย รายงานการวิจัย บทความในวารสาร เอสารสัมมนา บทความและหนังสือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น นอกจากนี้จะทำการวิจัยภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน การสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 25 คน และการรับฟังความคิดเห็น จำนวน 50 คน เพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษา: จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวคิดปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิดสิทธิมนุษยชน แนวคิดทุนทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดสิทธิชุมชนพื้นเมือง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หลักการจัดการสิทธิเพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์ ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรม 2) กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายในประเทศและกฎหมายในประเทศมีบทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการผลักดันข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม 3) ปัญหาการขาดการบูรณาการแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น และภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านไม่ควรถูกมองว่าเป็น “วัตถุทางวัฒนธรรม” เพียงอย่างเดียว แต่ต้องถูกยอมรับว่าเป็น “สิทธิทางวัฒนธรรม” ที่เจ้าของความรู้

มีสิทธิปกป้อง ควบคุมและถ่ายทอดในวิถีที่ตนต้องการ การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านคือ ความพยายามที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับรากวัฒนธรรมของสังคมไทย แต่หากยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งในแง่กฎหมาย กลไกปฏิบัติ ระบบการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในเรื่องสิทธิ 4) การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านได้ข้อกำหนดในเรื่อง หมวดทั่วไป คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน อำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ขั้นตอนวิธีการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน สิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน บทลงโทษและการอุทธรณ์

สรุปผล: การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการสร้างเวทีให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และถือว่าการคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านจึงไม่ใช่เพียงภารกิจของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นหน้าที่ของทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและชุมชนร่วมกันที่จะยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย

คำสำคัญ: ข้อบัญญัติท้องถิ่น; คุ้มครองสิทธิประโยชน์; ปราชญ์ชาวบ้าน

บทนำ

การคุ้มครองดูแลบุคคลผู้ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมหรืออาจจะเรียกว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” ซึ่งถือว่าปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน (ชนิษฐา ใจเป็ง, 2566) การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชม ฯลฯ อีกทั้งการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาในการบูรณาการกับวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ (กุลพล พลวัน, 2560) โดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอนาคต บทบาทปราชญ์ชาวบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการตนเองของชุมชนให้เกิดเข้มแข็ง (ชดช้อย วัฒนะ, 2561) และยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปราชญ์ชาวบ้านหรืออาจจะเรียกปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งบางครั้งก็เรียกตนเองว่า “คนนอกระบบ” เป็นบุคคลในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น (วุทธิชัย ลิ้มอรุโณทัยและคณะ, 2567) จากการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวตนเชื่อมโยงคุณค่าจากอดีตกับปัจจุบันให้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสม องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านมีความหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ซึมซับ บ่มเพาะ ค้นคว้าหรือทดลอง โดยใช้วิถีชีวิตของตนเองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ ผ่านการทดสอบความถูกผิด คิดสรร

กลั่นกรองจนเกิดประโยชน์ นำไปสู่สิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิตแก่ผืนแผ่นดิน ทั้งที่เป็นมรดกและทั้งที่เป็นสมบัติทางปัญญา สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้สืบสานต่อไป(เอกพงษ์ สารน้อยและคณะ, 2561)

บทบาทปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำชุมชนที่อาศัยความเชื่อมั่นศรัทธาจากชาวบ้านของการเป็นบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตและเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและเสียสละต่อส่วนรวม เป็นผู้สร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับชุมชน สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนที่กำลังเผชิญอยู่และนำมาการสร้างกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยการใช้ทักษะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สั่งสมมาใช้ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ภายในชุมชน รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างเป็นอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในชุมชน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้เกิดความจงรักภักดีต่อชุมชน (จรูญ สุภาพ, 2560) การสร้างค่านิยมร่วมของชุมชนทางด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นชุมชนแห่งปัญญาที่มีทั้งคนดีและคนเก่ง อีกทั้งการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างกลมกลืน มีความรู้ที่เท่าทันและปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกได้ (กมลวรรณ วรรณธนัง, 2566) พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต ณ ปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัดเจนว่ามีข้อบัญญัติทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนท้องถิ่น (ภัทราภรณ์ วิมลรัตน์, 2564)

หากมีการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งจะเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านอย่างมีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและให้สิทธิประโยชน์กับปราชญ์ชาวบ้านมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดเป็นแนวทางที่จะรักษาไว้ซึ่งบุคคลแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเป็นคลังความรู้และภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน จึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านขึ้นมา เพื่อนำไปสู่การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน
2. เพื่อศึกษากฎหมายและเปรียบเทียบกฎหมาย ทั้งกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน
4. เพื่อจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

สมมติฐานของการศึกษา

ปราชญ์ชาวบ้าน คือ บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ สามารถถ่ายทอด เชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม แต่ในปัจจุบันยังไม่ปรากฏชัดเจนว่ามีข้อบัญญัติทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในชุมชนท้องถิ่น หากมีการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ตามโครงสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านที่ประกอบไปด้วย หมวดทั่วไป คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน อำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ขั้นตอนวิธีการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน สิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน บทลงโทษและการอุทธรณ์ ซึ่งจะเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดเป็นแนวทางที่จะรักษาไว้ซึ่งบุคคลแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเป็นคลังความรู้และภูมิปัญญาอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาและวิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาประกอบไปด้วย หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิดสิทธิมนุษยชน แนวคิดทุนทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดสิทธิชุมชนพื้นเมือง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หลักการจัดการสิทธิเพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์ บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น กฎหมายระหว่างต่างประเทศ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ค.ศ. 1972 ปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค.ศ. 2001 อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองส่งเสริมความหลากหลายในการแสดงออกทางวัฒนธรรม ค.ศ. 2005 ปฏิญญาไฟร์บูร์กว่าด้วยสิทธิทางวัฒนธรรม ค.ศ. 2007 หลักเกณฑ์คณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านในสาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น ประเทศโรมาเนีย ประเทศฝรั่งเศสและประเทศฟิลิปปินส์ กฎหมายในประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2550 และ 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแก้ไข

ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 4) พ.ศ 2546 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติ สิทธิบัตร พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ 2534 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

2. ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยกำหนดขอบเขตด้านประชากร ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มเฉพาะที่ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์โดยตรงในเรื่องที่กำลังดำเนินการศึกษาในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มคือ 1) กลุ่มนักกฎหมาย จำนวน 3 คน 2) กลุ่มนักวิชาการและอาจารย์ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน 4) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น จำนวน 3 คน 5) กลุ่มชุมชนท้องถิ่น จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด จำนวน 15 คน

2.2 การสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group) ซึ่งนอกจากศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลเอกสารแล้วยังจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงที่เข้ามาสนทนากลุ่มเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งข้อเท็จจริงจากประชากรการสนทนากลุ่มเจาะจง โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ได้แก่ กลุ่มนักกฎหมาย กลุ่มนักวิชาการและอาจารย์ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและกลุ่มชุมชนท้องถิ่น รวม 25 คน

2.3 การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เมื่อการวิจัยได้ดำเนินการจนค้นพบผลการวิจัย พร้อมข้อสรุปและข้อแนะนำจนเป็นร่างการวิจัยฉบับสมบูรณ์นั้น เพื่อที่จะทำให้เป็นการศึกษาและวิจัยนี้ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้ร่วมกันรับฟังผลของคำตอบจากการวิจัย โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อแนะนำ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงผลการวิจัยให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีประชากรผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็นของการศึกษาวิจัยนี้ได้กำหนดไว้ จำนวน 50 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ทำให้ได้ข้อค้นพบความรู้เชิงวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. ทราบปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดในการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

2. เข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

3. ได้ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

4. มีข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

รวมทั้งเป็นแนวทางที่จะรักษาไว้ซึ่งบุคคลแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกิดการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเป็นคลังความรู้และภูมิปัญญาอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นการศึกษาปัญหาและหาแนวทางของการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลผู้ทรงคุณค่าของชุมชนในท้องถิ่น โดยนำแนวคิดและหลักการรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน และอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน (ดูภาพกรอบแนวคิดการวิจัย)

ภาพ กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การศึกษาวิจัยข้อมูลที่เป็นเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทย รวมทั้งเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ ตำรา กฎหมาย รายงานการวิจัย บทความในวารสาร เอสารสัมมนา บทความ และหนังสือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2. ทำการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) การสนทนากลุ่มเจาะจง (Focus Group) และการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) เพื่อหา "ข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน"

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการทำวิจัยภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ในการวิเคราะห์แบบพรรณนาโวหาร (Descriptive) โดยอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล และบรรยายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยทำการถอดถ้อยคำให้สัมภาษณ์แบบคำต่อคำ และตัดคำให้สัมภาษณ์ที่สำคัญจากเครื่องบันทึกเสียง จดบันทึกและการสังเกตการณ์แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เน้นให้เห็นถึงประเด็นสำคัญและข้อค้นพบที่สำคัญ เพื่อกำหนดหัวข้อ กลุ่มหัวข้อแนวคิดที่สำคัญ (Topic Category) และแบบแผนแนวคิดสำคัญอันเป็นแก่นสาระหลัก นำมาวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมบรรยายวิเคราะห์เชิงพรรณนาให้ต่อเนื่องเชื่อมโยง มีเหตุผลและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยมีผลวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านกลับถูกมองข้ามทั้งที่เป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิตไทยมายาวนาน ปราชญ์ชาวบ้านคือผู้สั่งสมความรู้จากประสบการณ์จริงในชุมชน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นให้คนรุ่นใหม่ได้อย่างมีคุณค่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประกอบด้วยความเชื่อ ค่านิยม ทักษะและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น ไม่เพียงแต่สะท้อนตัวตนของชุมชน แต่ยังช่วยแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน แนวคิดเรื่องการจัดการความรู้จึงมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการความรู้ไม่ใช่เพียงการเก็บสะสมข้อมูล หากแต่เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงคน เทคโนโลยี และกระบวนการทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างนวัตกรรมและความยั่งยืน โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึกผ่านชุมชนนักปฏิบัติ ช่วยให้ความรู้กลายเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง อีกหนึ่งหลักการสำคัญที่ไม่อาจละเลย คือสิทธิมนุษยชนซึ่งยึดถือความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาหรือฐานะ แนวคิดนี้ได้รับการรับรองทั้งในระดับสากลและในรัฐธรรมนูญไทย เช่น สิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและการได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย การที่รัฐต้องเคารพ คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของประชาชนจึงเป็นพันธกิจที่สำคัญต่อการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ควบคู่กับหลักการกระจายอำนาจที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์พื้นที่จริง ในกระบวนการ

ทั้งหมดนี้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปราชญ์ชาวบ้านถือเป็นหัวใจสำคัญ การยอมรับในคุณค่าของความรู้ชีวิตจริง การไม่เลือกปฏิบัติและการส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐาน ล้วนสะท้อนถึงความเป็นธรรมและความเสมอภาคที่แท้จริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการผลักดันทุกแนวคิดข้างต้นให้เป็นรูปธรรมและการสร้างเวทีให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านจึงไม่ใช่เพียงภารกิจของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นหน้าที่ของทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และชุมชนร่วมกัน ที่จะยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย

2. การศึกษากฎหมายและเปรียบเทียบกฎหมาย ทั้งกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน จำเป็นต้องพิจารณากฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายในประเทศและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติและกฎหมายเฉพาะ โดยมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งฉบับ พ.ศ. 2540, 2550 และ 2560 ได้วางรากฐานสำคัญในการรับรองสิทธิชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกำหนดหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการปฏิรูปประเทศเพื่อความยั่งยืน พระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 และ พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542 มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และคุ้มครององค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม กฎหมายเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ เช่น พ.ร.บ. การกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และ พ.ร.บ. สภาตำบลและ อบต. มีเป้าหมายให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง มีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วม และสามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ พ.ร.บ. สิทธิบัตร พ.ศ. 2522, พ.ร.บ. เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534, พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และ พ.ร.บ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองผลงาน ภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการละเมิดสิทธิ รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งกฎหมายในประเทศมีบทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการผลักดันข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

3. การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในการกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า เป็นความพยายามที่มีคุณค่าในการสร้างกลไก

ทางกฎหมายที่ส่งเสริมและคุ้มครองทรัพยากรความรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามในกระบวนการกำหนดข้อบัญญัตินั้นยังเผชิญกับปัญหาหลายด้านที่ควรได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านข้อกฎหมายและการรับรองสิทธิ เป็นปัญหาที่สำคัญในการขาดหลักประกันทางกฎหมายอย่างชัดเจนสำหรับปราชญ์ชาวบ้าน ปัญหาความไม่ชัดเจนของบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในบริบทของการกระจายอำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม คุ้มครองและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการไม่มีระบบรับรองสถานะของปราชญ์ชาวบ้าน ปัญหานี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการกำหนดขอบเขตการคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง ปัญหาความท้าทายในการจัดการองค์ความรู้ (Tacit Knowledge) ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็น “ความรู้ฝังลึก” (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ตรง เป็นนามธรรม และไม่สามารถบันทึกออกมาเป็นเอกสารหรือแผนผังได้ง่ายเหมือนความรู้ทั่วไป ปัญหาการขาดกลไกการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม แม้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านจะถูกนำไปใช้ในการสร้างรายได้ เช่น ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP หรือการเป็นแหล่งเรียนรู้ ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรของ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากยังขาดงบประมาณและความรู้เชิงลึกด้านวัฒนธรรม ประเพณีและสิทธิมนุษยชน ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนยังจำกัดแม้ว่าหลักการมีส่วนร่วมจะถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ และเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แต่ในทางปฏิบัติการจัดเวทีประชาคมหรือการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านมักเกิดขึ้นในลักษณะพิธีกรรม ไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือแม้แต่กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเอง มีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายหรือข้อบัญญัติอย่างแท้จริง ปัญหาการขาดการบูรณาการแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน สุดท้ายปัญหาสำคัญคือการขาดแนวคิดเชิงสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนในกระบวนการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

4. การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านตามโครงสร้างข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านที่ประกอบไปด้วย

1) หมวดทั่วไป

ข้อที่ 1 ข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้เรียกว่า “ข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน พ.ศ. .....”

ข้อที่ 2 ในข้อบัญญัติท้องถิ่นนี้

“ปราชญ์ชาวบ้าน” หมายความว่า บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

"ภูมิปัญญาท้องถิ่น" หมายความว่า ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

"คุ้มครองสิทธิประโยชน์" หมายความว่า การคุ้มครองหรือรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ที่ได้ตามสิทธิ์ คือ สิ่งที่เป็นผลดีที่บุคคลใด ๆ พึงจะได้รับตามที่ระบุไว้ในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

"สิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน" หมายความว่า สิทธิที่ปราชญ์ชาวบ้านพึงได้รับจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการส่งเสริม ยกย่องและคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยังคงอยู่และเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืน

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการดำเนินการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 3 วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน และการรักษาไว้ซึ่งคุณค่าด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

2) หมวด คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 4 ให้มีคณะกรรมการ จำนวนไม่เกินเก้าคน ประกอบด้วย (1) นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนสองคน (3) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนจากสถานศึกษาในท้องถิ่นตั้งอยู่ จำนวนสองคน (4) กรรมการซึ่งเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้แทนในท้องถิ่นตั้งอยู่ จำนวนสองคน (5) กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนประชาชนในท้องถิ่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือก จำนวนสองคน

ข้อที่ 5 ผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการ ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทย (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีในวันเลือก เว้นแต่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง (3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นประจำ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วย การทะเบียนราษฎรในชุมชนนั้นติดต่อกันถึงวันเลือกไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน เว้นแต่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง (4) ให้อำนาจการองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ตรวจสอบคุณสมบัติและคัดเลือกคณะกรรมการ

ข้อที่ 6 ผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้เป็นกรรมการ

(1) ติดยาเสพติดให้โทษ (2) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (3) ภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช (4) ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่ โดยหมายศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (5) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันเลือก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ข้อที่ 7 การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการนั้น ให้คณะกรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี หรือกรรมการต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีเหตุดังต่อไปนี้

(1) ตาย (2) ลาออก ในกรณีที่กรรมการประสงค์จะลาออกจากตำแหน่ง ให้ยื่นใบลาออกต่อประธานกรรมการ (3) ที่ประชุมคณะกรรมการลงมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยที่ประชุมคณะกรรมการอาจลงมติให้กรรมการคนใดออกจากตำแหน่งก่อนถึงคราวออกตามวาระได้ โดยคะแนนเสียงของที่ประชุมจะต้องรวมกันได้ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการ (4) ย้ายที่อยู่ ยกเว้นย้ายเพื่อเข้ารับราชการทหารหรือเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3) หมวด อำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 8 คณะกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) กำหนดประเภทของปราชญ์ชาวบ้านที่เห็นสมควรตามความเหมาะสมของท้องถิ่นนั้น (2) พิจารณาคำขอการขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้าน หรือการยุติการเป็นปราชญ์ชาวบ้าน (3) กำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้าน (4) กำหนดรูปแบบหรือวิธีการการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับของปราชญ์ชาวบ้าน (5) มีหน้าที่ส่งเสริมให้ปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากปราชญ์ชาวบ้านต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (6) จัดทำประวัติทำเนียบตามประเภทของปราชญ์ชาวบ้าน (7) กำหนดหลักเกณฑ์ค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์อันนอกเหนือจากค่าตอบแทนของปราชญ์ชาวบ้าน (8) แต่งตั้งอนุกรรมการพิจารณาบทลงโทษหากมีการกระอันมีเหตุให้ถูกถอดถอนจากการเป็นปราชญ์ชาวบ้าน (9) ประชุมคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีการประชุมอย่างน้อยปีละสองครั้ง หรือมีคณะกรรมการจำนวนหนึ่งในสามร้องขอให้เปิดประชุม

4) หมวด ขั้นตอนวิธีการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 9 ประเภทของปราชญ์ชาวบ้าน ตามข้อบังคับการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน มีดังนี้

(1) ศิลปะการแสดง (2) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (3) วรรณกรรมพื้นบ้าน (4) กีฬาภูมิปัญญาไทย (5) แนวปฏิบัติ ทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล (6) การเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้านและศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (7) ภาษา ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (8) อื่น ๆ ตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น

ข้อที่ 10 การขอขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้าน อาจเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามประกาศของคณะกรรมการ ขอขึ้นทะเบียนด้วยตนเองหรือเป็นบุคคลที่ประชาชนร่วมกันเข้าชื่อเสนอให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 11 การกำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติและกระบวนการรับรองปราชญ์ชาวบ้าน ให้ทำเป็นประกาศโดยคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านประจำท้องถิ่นนั้น

ข้อที่ 12 เมื่อมีการขึ้นทะเบียนบุคคลเป็นปราชญ์ชาวบ้านแล้ว ให้คณะกรรมการออกหนังสือรับรองปราชญ์ชาวบ้านหรือประกาศเกียรติคุณ เพื่อยืนยันสถานะทางสังคมและสิทธิในการปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐ

ข้อที่ 13 มีการติดตามความเป็นอยู่ การให้สวัสดิการและความพึงพอใจของปราชญ์อย่างต่อเนื่อง และใช้ข้อมูลมาปรับปรุงนโยบายและวิธีการคุ้มครองให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน

5) หมวด สิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 13 การรับค่าตอบแทนและเบี้ยประชุม โดยสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านที่ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้สามารถได้รับค่าตอบแทนเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ เป็นวิทยากร วิจารณ์งานหรือจัดกิจกรรมในชุมชน ให้สามารถได้รับเบี้ยประชุม ค่าพาหนะหรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นตามระเบียบของหน่วยงานที่เชิญได้

ข้อที่ 14 สวัสดิการและการดูแลสุขภาพ โดยสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านที่ขึ้นทะเบียนแล้ว มีสิทธิได้รับสวัสดิการพื้นฐานหรือการรักษาฟรีตามนโยบายรัฐ ในบางพื้นที่อาจได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติมในค่ารักษาพยาบาลเฉพาะทาง หรือเงินช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย

ข้อที่ 15 การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยได้รับการสนับสนุนให้จดลิขสิทธิ์ สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ในความรู้ ภูมิปัญญาหรือผลงานของตน ป้องกันการถูกละเมิดหรือนำความรู้ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

ข้อที่ 16 การเข้าถึงแหล่งทุนและการพัฒนา โดยสามารถได้รับทุนสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรเอกชน เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา ได้เข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่หรือการพัฒนานวัตกรรมพื้นบ้าน

ข้อที่ 17 การมีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยมีโอกาสเข้าร่วมการจัดทำนโยบายท้องถิ่น หลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นหรือเป็นที่ปรึกษาในโครงการของรัฐ ได้รับเชิญให้ร่วมกิจกรรมระดับจังหวัดหรือประเทศ

ข้อที่ 18 การได้รับการเชิดชูเกียรติ โดยให้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับรางวัลระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ได้รับการเผยแพร่ในสื่อหรือมีพื้นที่จัดแสดงผลงานในงานวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน

6) หมวด อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ข้อที่ 19 จัดทำและปรับปรุงทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่อย่างเป็นระบบ จัดเก็บข้อมูลคุณสมบัติ ประวัติ ผลงานและความเชี่ยวชาญ เพื่อใช้ในการประสานงานและพัฒนาต่อยอด

ข้อที่ 20 การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนปราชญ์ชาวบ้าน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้งบประมาณในการสนับสนุนค่าตอบแทน ค่าพาหนะหรือเบี้ยเลี้ยงให้แก่ปราชญ์ชาวบ้านที่ปฏิบัติงานให้กับรัฐหรือชุมชน สนับสนุนทุนในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้หรือเวทีถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อที่ 21 การสนับสนุนเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานมหกรรมวัฒนธรรม เวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับเยาวชนหรือประชาชน จัดนิทรรศการเพื่อส่งเสริมการยอมรับคุณค่าของปราชญ์ชาวบ้านในระดับชุมชน

ข้อที่ 22 การส่งเสริมด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประสานความร่วมมือหรือสนับสนุนการจดสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์หรือการคุ้มครองความรู้ท้องถิ่นของปราชญ์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปกป้องการนำความรู้ไปใช้เชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาต

ข้อที่ 23 การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพปราชญ์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการฝึกอบรมหรือส่งเสริมให้ปราชญ์ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ ในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีหรือด้านอื่นตามความเหมาะสม

ข้อที่ 24 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมบทบาทของปราชญ์ในนโยบายสาธารณะ สนับสนุนให้ปราชญ์เข้าร่วมกิจกรรมระดับจังหวัดหรือประเทศ

7) หมวด บทลงโทษ

ข้อที่ 25 ให้คณะกรรมการแต่งตั้งอนุกรรมการพิจารณาบทลงโทษหากมีการกระอันมีเหตุให้ถูกถอดถอนจากการเป็นปราชญ์ชาวบ้าน

8) หมวด การอุทธรณ์

ข้อที่ 26 หากปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับคำสั่งจากคณะกรรมการให้สิ้นสุดการเป็นปราชญ์ชาวบ้าน สามารถการอุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่ได้รับคำสั่ง

ให้เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดเป็นแนวทางที่จะรักษาไว้ซึ่งบุคคลแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเป็นคลังความรู้และภูมิปัญญาอย่างยั่งยืน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย มีการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการผลักดันแนวคิดปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดการจัดการความรู้ แนวคิดสิทธิมนุษยชน

แนวคิดทุนทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดสิทธิชุมชนพื้นเมือง หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หลักการจัดการสิทธิเพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์ ตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ การยอมรับในปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีคุณค่าของความรู้ชีวิตจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการผลักดันทุกแนวคิดข้างต้นให้เป็นรูปธรรมและการสร้างเวทีให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านจึงไม่ใช่เพียงภารกิจของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นหน้าที่ของทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และชุมชนร่วมกัน ที่จะยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หลักการจัดการสิทธิเพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่ากฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายในประเทศและกฎหมายในประเทศมีบทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการผลักดันข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคุ้มครองผลงานภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการละเมิดสิทธิ รวมถึงสนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมายซึ่งกฎหมายในประเทศมีบทบาทในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของปราชญ์ชาวบ้านอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการผลักดันข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิชุมชน การกระจายอำนาจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าปัญหาการขาดการบูรณาการแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนในกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่น และภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านไม่ควรถูกมองว่าเป็น “วัตถุทางวัฒนธรรม” เพียงอย่างเดียว แต่ต้องถูกยอมรับว่าเป็น “สิทธิทางวัฒนธรรม” ที่เจ้าของความรู้มีสิทธิปกป้อง ควบคุมและถ่ายทอดในวิถีที่ตนต้องการ การกำหนดข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านคือ ความพยายามที่มีคุณค่าในการเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับรากวัฒนธรรมของสังคมไทย แต่หากยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งในแง่กฎหมาย กลไกปฏิบัติ ระบบการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในเรื่องสิทธิ ทั้งนี้เป็นเพราะไม่สามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือแม้แต่กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเอง มีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายหรือข้อบัญญัติอย่างแท้จริง ปัญหาการขาดการบูรณาการแนวคิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชน สุดท้ายปัญหาสำคัญคือการขาดแนวคิดเชิงสิทธิมนุษยชนและสิทธิชุมชนในกระบวนการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน แนวคิดทุนทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดสิทธิชุมชนพื้นเมือง หลักการมีส่วนร่วม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านได้ข้อกำหนดในเรื่อง หมวดทั่วไป หมวดคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน หมวดอำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน หมวดขั้นตอนวิธีการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน หมวดสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน หมวดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน หมวดบทลงโทษและหมวดการอุทธรณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม คุ้มครองและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ รวมถึงการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการไม่มีระบบรับรองสถานะของปราชญ์ชาวบ้าน ปัญหานี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการกำหนดขอบเขตการคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นและแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะการวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ มีดังนี้

1.1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านไปถือใช้ ตามวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน และการรักษาไว้ซึ่งคุณค่าด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.2) เสนอให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงวัฒนธรรมร่วมกันออกระเบียบหรือแนวทางกลาง

1.3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมออกหลักเกณฑ์ตามข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้กฎหมายตอบโจทย์ประชาชนและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยพบว่ายังมีประเด็นสำคัญที่สมควรจะมีการทำวิจัยเพิ่มเติมต่อไปอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการกำหนดหลักเกณฑ์การขอขึ้นทะเบียนเป็นปราชญ์ชาวบ้านซึ่งให้เป็นแนวทางของคณะกรรมการตามข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของปราชญ์ชาวบ้านนี้

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ วรรณธนัง. (2566). *ทุนทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่ชุมชน.* สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

กุลพล พลวัน. (2560*). สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย.* (น. 14) กรุงเทพมหานคร, ห้างหุ้นสวนจำกัดภาพพิมพ.

จรูญ สุภาพ. (2560). *การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย.* (น. 22) กรุงเทพมหานคร, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชดช้อย วัฒนะ. (2561). *การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ "พื้นที่ความคิดสร้างสรรค์" ภาคีเครือข่ายการจัดการสุขภาพเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ.* เขตสุขภาพที่ 6 ปี 2561, เอกสารประกอบการบรรยาย

ชนิษฐา ใจเป็ง. (2566). แนวทางการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 9(1), น. 356 – 371

ภัทราภรณ์ วิมลรัตน์. (2564). สิทธิชุมชนกับความคุ้มครองตามกฎหมายทรัพย์สินทาง ปัญญาในฐานะผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์และผู้สร้างสรรค์, *วารสารกฎหมายนิติพัฒน์(นิด้า)*, 10(2), น. 41 – 53

วุทธิชัย ลิ้มอรุโณทัยและคณะ. (2567). แนวทางการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการส่งเสริมภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์, *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 13(1), น.40 – 61

เอกพงษ์ สารน้อยและคณะ. (2561). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, *วารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย*, 1(3), น. 41 – 52